

Mi lett belőled ifjú vegyÉSZ? – Sztáray Bálint, a kaliforniai University of the Pacific docense

1. Mikor nyertél vagy értél el helyezést kémiai diákolimpián/OKTV-n/Irinyi-versenyen?

'92-ben kaptam aranyat a diákolimpián, amikor a csapatunk második lett az országok között. Ebben az évben lettem (talán) ötödik az OKTV-n, egy évvel előtte pedig tizenegyedik. Ami azért volt idegesítő, mert az első tízet vették fel nyomban az egyetemre – akkor még voltak keretszámok persze... ☺

'89-ben és '90-ben pedig az Irinyin voltam ötödik.

2. Ki volt a felkészítő tanárod? Hogyan gondolsz vissza rá?

Villányi Attila készítette fel a versenyekre, és azóta is hittel vallom, hogy ő a legjobb kémiantár az országban. És a legtöbbet utazott is. Különösen első osztályon. Azóta is (lazán) kapcsolatban vagyunk, tavaly például egy kaliforniai doktoranduszom főzött neki indiai vacsorát Svájcban.

3. Milyen indítatásból kezdted el a kémiával komolyabban foglalkozni?

Általános iskolai kémiantárom, Héger Ágnes a ludas benne, aki fantasztikus jó tanár volt, és kihozta a maximumot a pici kémiaszertárból. Ha ő nincs, akkor valószínűleg fizikusnak megyek.

4. Ismerted-e diákkorodban a KÖKÉL-t?

Persze, de mindig lusta voltam beküldeni a feladatokat. És ahogy most is, már akkor is hadilábon álltam a pontossággal.

5. Hozzásegítettek-e a pályaválasztásodhoz a versenyeken elért eredmények?

Igen. Mivel fizikából sosem voltam az első tízben az országos versenyeken, így aztán vegyésznek mentem.

6. Mi a végzettséged és a pillanatnyi foglalkozásod? (Maradtál-e a kémiai pályán? Ha nem, miért?)

Az ELTE-n doktoráltam jó évtizeddel ezelőtt, és éppen docens vagyok egy kaliforniai egyetemen, ahol kémiát tanítok, és fizikai kémiát (kémiai fizikát) kutatok nagy lelkesedéssel. Gázfázisú molekulákat fotoionizálunk, majd elkapjuk a fotoelektront és a fotoiont, koincidenciában.

7. Nyertél-e más versenyt, ösztöndíjat (hazait, külföldit)?

Ösztöndíjakat nyertem, igen. És, amire különösen büszke vagyok, kétszer megnyertük a Túlélőversenyt, egyszer Nagyhalál, egyszer pedig Döghalál kategóriában. Ez utóbbi során sokat segített, hogy vegyészek voltak a csapatban, ugyanis egy szuperbónuszt egy odvas fa mély odvából egy tégelyfogó csipesszel emelt ki Csékei Marci valamelyikünk vállán állva.

8. Van-e kémikus példaképed (akár kortárs is)? Miért pont ő?

Van több is: Peter Armentrout és Tom Baer a tengerentúlról (illetve most nem túlról), de ha csak egyet kell választanom, akkor leginkább mégis Szepes László professzor, akitől sokkal fontosabb dolgokat tanultam, mint csak a gázfázisú ionkémia és fémorgánikus kémia (ez utóbbit már el is felejtettem).

9. Mit üzensz a ma kémia iránt érdeklődő diákoknak?

Ne felejtsek el, hogy a kémia fizikára és matekra épül, tehát abban is legyenek jók.

10. Mi az, amit mindenképp szeretnél, ha megtudnának rólad? Pl. Mi a hobbid – a kémián kívül? Van-e kedvenc anyagod (ha igen, miért éppen az)? (Ill. bármi, amit szívesen megosztanál a KÖKÉL olvasóival.)

Két évvel ezelőtt elkezdtünk a Pacific-en egy Christmas Faraday Lecture sorozatot: évente egyszer látványos kémiai bemutatót tartunk egyik kollégámmal a kosárlabda stadionban, úgy 900-1000 fő előtt. Az összes gyerek persze a robbanásokat várja a legjobban, amikor is például hidrogén/oxigén keverékkel töltött vizes palackot küldünk fel jó 20 méter magasba iszonyú durranással. A végén pedig az egyetemi tigrissel együtt nitrált vattát lobbantunk a tenyerünkön, ez az egyik kedvenc anyagom. A másik pedig egy szimpla molekula három nehézzal, különösen, ha Skóciában szintetizálták.